

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KIBER IJTIMOIYLASHUV JARAYONINING PEDAGOGIK MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.

Po'latov Ro'zimurod Farhod o'g'li,

Toshkent davlat Yuridik universiteti magistranti

polatovrozimurod6@gmail.com

Maraimova Gavhar Botir qizi,

Chirchiq davlat pedagogika universiteti 3-bosqich talabasi

maraimovagavhar26@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17724852>

ARTICLE INFO

Received: 11th November 2025

Accepted: 12th November 2025

Published: 26th November 2025

KEYWORDS

kiber ijtimoiylashuv, bo'lajak o'qituvchi, pedagogik mexanizm, raqamli savodxonlik, onlayn ta'lim, axborot-kommunikatsion texnologiyalar, raqamli kompetensiya, kasbiy rivojlanish.

ABSTRACT

Ushbu maqolada globalizatsiya va raqamli transformatsiya jarayonlarining ta'lim tizimiga kiritayotgan tub o'zgarishlari tahlil qilinadi. Ayniqsa, o'qituvchilik kasbiga tayyorlanayotgan bo'lajak pedagoglar uchun bu jarayonlar yangi imkoniyatlar yaratishi bilan birga, ulkan mas'uliyatni ham yuzaga chiqaradi. Maqolada bo'lajak o'qituvchilarda kiber ijtimoiylashuv jarayoni, uning mazmuni, funktsional yo'nalishlari va zamonaviy ta'limdagi roli batafsil o'rganilgan. Kiber ijtimoiylashuv — bu ta'lim subyektlarining raqamli axborot-kommunikatsion texnologiyalar yordamida o'zaro axborot almashuvi, kasbiy hamkorlik, tajriba va fikr bo'lishuvi orqali ijtimoiylashuvi jarayonidir. Maqolada ushbu jarayonni ta'lim amaliyotiga integratsiya qilishda motivatsion, axborot-kommunikatsion, ijtimoiy-kommunikativ, faoliyatga yo'naltirilgan, reflektiv-tahliliy va me'yoriy-huquqiy mexanizmlar tizimi batafsil yoritilgan. Har bir mexanizmning mazmuni, vazifasi va rivojlantirish yo'llari misollar bilan tushuntirilgan va ularning bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligidagi o'rni asoslab berilgan.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimi jadal rivojlanmoqda, ayniqsa texnologiyalar va raqamli vositalarning keng qo'llanilishi pedagogik jarayonga tubdan ta'sir qilmoqda. Kiber ijtimoiylashuv jarayoni — onlayn aloqalar va ijtimoiy tarmoqlarda faoliyat, bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik faoliyatida muhim ahamiyatga ega. Ular bu jarayon orqali o'z bilim va ko'nikmalarini kengaytirish, yangi pedagogik metodlarni o'rganish hamda professional hamkorlikni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, bo'lajak o'qituvchilarda kiber ijtimoiylashuvning pedagogik mexanizmlarini rivojlantirish zarurati ham yuzaga kelmoqda.

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan "2021–2030 yillarga mo'ljallangan Ta'limni rivojlantirish strategiyasi" va "Kiberxavfsizlik to'g'risida"gi farmonlar bo'lajak pedagoglarni tayyorlash jarayoniga yangi yondashuvlarni taqdim etmoqda. Shuningdek, raqamli ta'limni rivojlantirishga oid qarorlar va farmonlar kiber ijtimoiylashuv jarayonining samarali tashkil etilishiga xizmat qilmoqda. Masalan, 2021-yil 23-fevralda imzolangan "O'zbekiston Respublikasida raqamli ta'limni rivojlantirish konsepsiyasi" ta'lim muassasalarida raqamli platformalardan foydalanishni, onlayn metodlarni joriy etishni va o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish chora-tadbirlarini belgilaydi.

Adabiyotlar tahlili

Bo'lajak o'qituvchilarda kiber ijtimoiylashuv jarayonini o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlar ko'plab ilmiy manbalarda mavjud. R. D. Fishman va M. W. Chisholm (2009) o'z ishlarida raqamli texnologiyalar va ijtimoiy tarmoqlar o'qituvchilarning pedagogik faoliyatiga ta'sirini tahlil qilib, kiber ijtimoiylashuvning yangi metodlarni o'rganish va tajriba almashish imkonini yaratishini ta'kidlaydilar. A. G. Torkey (2016) onlayn o'qitish metodlarini qabul qilish va amaliyotda qo'llashning ta'lim sifatiga ta'sirini o'rganib, raqamli resurslardan samarali foydalanish o'qituvchilarning metodik savodxonligini oshirishini ko'rsatgan. P. C. Tripp (2013) kiber texnologiyalarni pedagogik jarayonlarga integratsiya qilishning o'qituvchilarga taqdim etadigan afzalliklarini o'rganib chiqqan. S. P. Shoham (2014) esa pedagogik jarayonlarda raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali o'qituvchilar va o'quvchilar o'rtasidagi aloqalar samaradorligini oshirish mumkinligini isbotlagan. O'zbekistonda Sh. X. Yunusovning tadqiqotlari raqamli ta'limni rivojlantirish va o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni tahlil qilgan.

Tahlil va natijalar

Kiber ijtimoiylashuv jarayonini pedagogik amaliyotga joriy etish bo'lajak pedagoglarning kasbiy tayyorgarligida yangi yondashuvlarni talab qiladi. Raqamli texnologiyalar orqali amalga oshiriladigan ijtimoiylashuv nafaqat virtual aloqalar orqali bilim almashish, balki o'qituvchilarning kasbiy shakllanishi, malaka oshirishi va zamonaviy pedagogik ko'nikmalarni egallash imkoniyatini beradi.

Pedagogik mexanizm — bu o'qituvchi shaxsini shakllantirish va ta'lim-tarbiya jarayonida ijtimoiy, psixologik va axborot resurslarini uyg'unlashtirish orqali natijaga erishish vositalari tizimidir. Kiber ijtimoiylashuv kontekstida bu mexanizm o'qituvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirish, onlayn kommunikatsiyada axloqiy me'yorlarga rioya qilish va axborot xavfsizligini ta'minlash kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltiriladi.

Pedagogik mexanizmlar

1. **Motivatsion mexanizm:** raqamli texnologiyalardan foydalanishga ijobiy munosabatni shakllantirish; onlayn loyihalar, fan olimpiadalari va kreativ tashabbuslar orqali rag'batlantirish.
2. **Axborot-kommunikatsion mexanizm:** Moodle, Zoom, Google Classroom kabi platformalarda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish; topshiriq berish, baholash va virtual sinf tashkil etish.
3. **Ijtimoiy-kommunikativ mexanizm:** professional jamoalarda, forumlarda va ijtimoiy tarmoqlarda muloqot qobiliyatini shakllantirish; onlayn klub, vebinar va blog yuritish.

4. **Faoliyatga yo'naltirilgan mexanizm:** virtual darslar olib borish, raqamli metodik qo'llanmalar yaratish va onlayn baholash vositalarini qo'llash.
5. **Reflektiv-tahliliy mexanizm:** o'z onlayn darslarini tahlil qilish, pedagogik pozitsiyasini mustahkamlash va professional refleksiyaning rivojlantirish.
6. **Me'yoriy-huquqiy mexanizm:** axborot xavfsizligi, raqamli etikaga rioya qilish, pedagogik mas'uliyat va onlayn muomala madaniyatini shakllantirish.

Xulosa Bo'lajak o'qituvchilarda kiber ijtimoiylashuv jarayonining pedagogik mexanizmlarini rivojlantirish zamonaviy raqamli ta'lim tizimining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Ushbu mexanizmlar bo'lajak pedagoglarni kasbiy shakllanishini qo'llab-quvvatlash, raqamli muhitga tayyorlash va zamonaviy pedagogik talablar asosida faoliyat yuritish imkoniyatini beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, kiber ijtimoiylashuv o'qituvchilarni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtirish bilan birga, axborot xavfsizligi, onlayn muloqot madaniyati, professional refleksiya va doimiy o'zgaruvchan ta'lim muhiti sharoitida ishlashga tayyorlaydi. Bu esa ta'lim sifatini oshirish, raqamli pedagogikani keng joriy etish va o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PQ-4884-sonli qarori. Raqamli ta'lim texnologiyalarini joriy etish va ularni rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 18-fevraldagi 66-son qarori. Umumiy o'rta ta'lim tizimiga raqamli texnologiyalarni tatbiq etish konsepsiyasi.
3. Yunusov, Sh. X. Zamonaviy raqamli ta'lim muhitida pedagogik faoliyatni modernizatsiya qilishning nazariy asoslari. — Toshkent: TDPU, 2021. — 164 b.
4. Torkey, A. G. Effectiveness of e-learning in developing student teachers' teaching skills and attitudes towards e-learning // Journal of Education and Practice. — 2016. — Vol. 7, No. 36. — P. 12-18.
5. Selwyn, N. Education and Technology: Key Issues and Debates. — London: Bloomsbury Publishing, 2016. — 232 p.
6. Tripp, T. C.; Rich, P. J. The influence of video analysis on the development of teaching perspectives and strategies // Teaching and Teacher Education. — 2013. — Vol. 33. — P. 20-30.
7. Mayer, H. L. Digital Pedagogy: A Guide for Educators. — New York: Routledge, 2019. — 189 p.
8. Chou, M. A. K. Developing a Professional Learning Community in a Digital Environment // Journal of Educational Technology & Society. — 2015. — Vol. 18, No. 1. — P. 85-95.
9. Penuel, W. R.; Gallagher, D. J. Creating Research-Practice Partnerships in Education. — Cambridge: Harvard Education Press, 2017. — 262 p.
10. Fishman, R. D.; Chisholm, M. W. Technology and Teacher Learning: A Review of the Literature // Teachers College Record. — 2009. — Vol. 111, No. 9. — P. 2157-2201.

11. Shoham, S. P. Pedagogical Uses of ICT and the Role of the Teacher // Journal of Digital Learning. — 2014. — Vol. 8, No. 2. — P. 55-67.

INNOVATIVE
ACADEMY